

Zadeva C-428/20

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

11. september 2020

Predložitveno sodišče:

Sąd Apelacyjny w Warszawie (Poljska)

Datum predložitvene odločbe:

28. avgust 2020

Tožeča stranka:

A. K.

Tožena stranka:

Skarb Państwa

[...] (ni prevedeno)

SKLEP

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny (pritožbeno sodišče v Varšavi, prvi civilni oddetek) [...] (ni prevedeno)

je 28. avgusta 2020,

[...] (ni prevedeno)

po obravnavi 28. avgusta 2020 v Varšavi

[...] (ni prevedeno)

v zadevi tožbe A. K.

proti Skarb Państwa (državna blagajna), ki ga zastopa minister [...]

zaradi plačila

na podlagi pritožbe tožeče stranke zoper sodbo Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi, Poljska)

[...] (ni prevedeno)

sklenilo:

1. Sodišču Evropske unije se predloži naslednje vprašanje za predhodno odločanje:

Ali se v skladu s členom 2 Direktive 2005/14/ES z dne 11. maja 2005 o spremembi direktiv Sveta 72/166/EGS, 84/5/EGS, 88/357/EGS in 90/232/EGS ter Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/26/ES o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil obveznost države članice, ki je uvedla prehodno obdobje za prilagoditev minimalnih vsot kritja, da v 30 mesecih od datuma začetka izvajanja te direktive zagotovi zvišanje odškodnin vsaj do polovice ravni zneskov, določenih v spremenjenem členu 1(2) Direktive 84/5/EGS, nanaša na:

– pogodbe o avtomobilskem zavarovanju, veljavne po poteku navedenih 30 mesecev, vključno s pogodbami, sklenjenimi pred 11. decembrom 2009, ki pa po tem datumu še veljajo – za škodne dogodke, nastale po 11. decembru 2009,

– ali samo na nove pogodbe o avtomobilskem zavarovanju, sklenjene po 11. decembru 2009?

2. Na podlagi člena 177(1), točka 3¹, kodeks postępowania cywilnego (zakonik o civilnem postopku) se pritožbeni postopek prekine.

[...] (ni prevedeno)

Obrazložitev:

Predmet in pravna podlaga za sprejetje predhodne odločbe

Člen 2 Direktive 2005/14/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. maja 2005 o spremembi direktiv Sveta 72/166/EGS, 84/5/EGS, 88/357/EGS in 90/232/EGS ter Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/26/ES o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (UL 2005, L 149. str. 14, v nadaljevanju: Direktiva 2005/14) v povezavi s členom 29 Direktive 2009/103/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (UL 2009, L 263, str. 11, v nadaljevanju: Direktiva 2009/103)

Člen 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Predmet spora

1. Predmet spora je zahtevek proti državni blagajni za odškodnino za škodo, povzročeno z nepravilnim in nepopolnim prenosom Direktive 2005/14.

Dejansko stanje

2. Na Poljskem se je 12. oktobra 2010 [...] (ni prevedeno) zgodila prometna nesreča [...] (ni prevedeno), v kateri je umrlo 16 ljudi, vključno z G. M. in povzročiteljem nesreče – voznikom V. [...], ki je imel s S. A. s sedežem v Ł. [...] (ni prevedeno) sklenjeno zavarovalno pogodbo za zavarovanje civilne odgovornosti lastnikov motornih vozil za obdobje od 8. decembra 2009 do 7. decembra 2010 [...] [...] (ni prevedeno)

3. V zvezi s smrtjo G. M. je njena hči – tožeča stranka, A. K. – 2. marca 2011 priglasila škodo [...] in zahtevala odškodnino. V postopku uveljavljanja odškodnine je tožeča stranka od [...] nazadnje prejela znesek 47.000 PLN kot nadomestilo za nepremoženjsko škodo v skladu s členom 446(4) civilnega zakonika in 5000 PLN kot odškodnino za znatno poslabšanje njenega življenjskega položaja v skladu s členom 446(3) civilnega zakonika.

4. Oseba A. K. je bila nazadnje obveščena [...], da je bila dosežena najvišja možna višina odškodnine po polici zavarovanja civilne odgovornosti št. [...].

Tožbeni zahtevki in stališča strank

5. Tožeča stranka od državne blagajne zahteva odškodnino v višini 78.000 PLN, skupaj z zamudnimi obrestmi, za škodo, povzročeno z nepravilnim prenosom Direktive 2005/14. Trdi, da bi ob pravilnem prenosu prejela dodatnih 78.000 PLN nadomestila za škodo, ki je nastala zaradi materine smrti. Zaradi napačnega prenosa ni mogla prejeti tega zneska od [...], kar pomeni, da je tožena stranka v tolikšnem znesku oškodovala premoženje tožeče stranke.

6. Tožeča stranka meni, da bi morala poljska država določbe Direktive 2005/14 prenesti tako, da bi od 11. decembra 2009 zavarovalna vsota v vseh pogodbah obveznega zavarovanja civilne odgovornosti lastnikov motornih vozil za telesne poškodbe znašala 2.500.000 EUR na škodni dogodek. Zakon z 24. maja 2007 o spremembi zakona o obveznih zavarovanjih, zavarovalniškem jamstvenem skladu in poljskem združenju zavarovateljev v prometu ter zakon o zavarovalniški dejavnosti pa sta razlikovala obseg kritja tako, da je bila raven zaščite oseb, ki so bile poškodovane v škodnih dogodkih, ki so nastopili med 11. decembrom 2009 in decembrom 2010, odvisna od datuma sklenitve zavarovalne pogodbe. V tem obdobju so veljale tako pogodbe, sklenjene od 11. decembra 2009, ki so zagotavljale odškodnino 2.500.000 EUR kot tudi pogodbe, sklenjene pred 11. decembrom 2009, v skladu s katerimi je odškodnina znašala le 1.500.000 EUR.

7. Tožena stranka, državna blagajna – minister [...] zahteva zavrnitev tožbe. Trdi, da je bila direktiva prenesena pravilno. Pri tem se sklicuje na načelo *lex retro non agit* in opozarja tudi na to, da je Evropska komisija proti Poljski vodila postopke zaradi kršitve [...] (ni prevedeno) [...] zaradi pomanjkljivega prenosa

Direktive 2005/14, vendar se je 28. aprila Komisija odločila ta postopek končati. Tožena stranka meni, da to pomeni, da je Komisija ugotovila, da pravo Unije ni bilo kršeno.

Upoštevne določbe prava Unije

8. Direktiva 2005/14

Člen 2

Sprememba Direktive 84/5/EGS

Člen 1 Direktive 84/5/EGS se nadomesti z naslednjim:

„Člen 1

1. Zavarovanje iz člena 3(1) Direktive 72/166/EGS obvezno krije oboje, materialno škodo in telesne poškodbe.

2. Brez poseganja v višje odškodnine, ki jih lahko predvidijo države članice, vsaka država članica zahteva, da je takšno zavarovanje obvezno najmanj za naslednje vsote:

(a) v primeru telesne poškodbe je najnižji znesek kritja 1.000.000 EUR na oškodovanca ali 5.000.000 EUR na škodni dogodek, ne glede na število oškodovancev;

(b) v primeru materialne škode 1 000 000 EUR na škodni dogodek, ne glede na število oškodovancev.

Če je potrebno, lahko države članice uvedejo prehodno obdobje do pet let od datuma začetka izvajanja Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/14/ES z dne 11. maja 2005 o spremembi Direktiv Sveta 72/166/EGS, 84/5/EGS, 88/357/EGS in 90/232/EGS ter Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/26/ES o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil, v katerem morajo prilagoditi svoje minimalne vsote kritja vsotam iz tega odstavka.

Države članice, ki uvedejo takšno prehodno obdobje, o tem obvestijo Komisijo in navedejo trajanje prehodnega obdobja.

V 30 mesecih od datuma začetka izvajanja Direktive 2005/14/ES države članice zvišajo odškodnine vsaj do polovice ravni iz tega odstavka.“

9. Direktiva 2009/103

Člen 29 Razveljavitev

Direktive 72/166/EGS, 84/5/EGS, 90/232/EGS, 2000/26/ES in 2005/14/ES, kakor so bile spremenjene z direktivami, navedenimi v Prilogi I, del A, se razveljavijo,

brez poseganja v obveznosti držav članic glede rokov za prenos v nacionalno pravo in začetka uporabe direktiv, določenih v Prilogi I, del B.

Nacionalna ureditev

Zakon z dne 24. maja 2007 o spremembah zakona o obveznih zavarovanjih, zavarovalniškem jamstvenem skladu in poljskem združenju zavarovateljev v prometu ter zakona o zavarovalniški dejavnosti (Dz. U. št. 102, pozicija 691, v nadaljevanju: zakon z dne 24. maja 2007)

Člen 1

Zakon o obveznih zavarovanjih, zavarovalniškem jamstvenem skladu in poljskem združenju zavarovateljev v prometu z dne 22. maja 2003 (Dz. U. št. 124, pozicija 1152, kakor je bil spremenjen) se spremeni tako:

„odstavek 1 [...]

odstavek 2 v členu 36 se odstavek 1 spremeni tako, da se glasi: 1. Odškodnina se določi in izplača v obsegu civilne odgovornosti lastnika ali voznika motornega vozila, vendar največ do vsote kritja, določene v zavarovalni pogodbi. Vsota kritja ne sme biti nižja od ustrezne vrednosti v PLN:

(1) v primeru telesnih poškodb – 5.000.000 EUR na škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev,

(2) v primeru premoženjske škode – 1.000.000 EUR na škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev

– določene z uporabo povprečnega tečaja, ki ga je objavila Narodna banka Poljske in je veljal na dan nastanka škode.

[...]

Člen 3

Za zavarovalne pogodbe, sklenjene pred uveljavitvijo tega zakona, se uporabljajo takrat veljavne določbe.

Člen 5

V primeru zavarovanja civilne odgovornosti lastnikov motornih vozil in pogodb o zavarovanju civilne odgovornosti kmetov je najnižja vsota kritja ustrezna vrednost v PLN:

(1) v povezavi s pogodbami, sklenjenimi v obdobju do 10. decembra 2009:

(a) v primeru telesne poškodbe – 1.500.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev,

(b) v primeru premoženjske škode – 300.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev

– določena z uporabo povprečnega tečaja, ki ga je objavila Narodna banka Poljske in je veljal na dan nastanka škode;

(2) v povezavi s pogodbami, sklenjenimi v obdobju od 11. decembra 2009 do 10. junija 2012:

(a) v primeru telesnih poškodb – 2.500.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev,

(b) v primeru premoženjske škode – 500.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev

– določena z uporabo povprečnega tečaja, ki ga je objavila Narodna banka Poljske in je veljal na dan nastanka škode;

11. Kodeks cywilny (civilni zakonik)

Člen 446(1) Če je zaradi telesne poškodbe ali poslabšanja zdravstvenega stanja oškodovanec umrl, mora oseba, ki je dolžna povrniti škodo, povrniti stroške zdravljenja in pogreba osebi, ki jih je utrpela. [...]

(4) Sodišče lahko najbližjim članom pokojnikove družine prisodi tudi ustrezen znesek kot denarno nadomestilo za povzročeno škodo.

Člen 417(1) Za škodo, ki je bila povzročena s protipravno storitvijo ali opustitvijo pri izvajanju javne oblasti, odgovarja državna blagajna ali enota lokalne samouprave ali druga pravna oseba, ki v skladu s predpisi izvaja to oblast.

Člen 417^l(4) Če je bila škoda povzročena, ker ni bil sprejet normativni akt, katerega sprejetje je v skladu s predpisi obvezno, o tem, ali je nesprejetje tega akta protipravno, odloča sodišče, pri katerem je bila vložena odškodninska tožba.

12. Zakon z dne 22. maja 2003 o obveznih zavarovanjih, zavarovalniškem jamstvenem skladu in poljskem združenju zavarovateljev v prometu (Dz. U. št. 124, pozicija 1152, kakor je bil spremenjen, v nadaljevanju: zakon o obveznem zavarovanju):

Člen 19(1) Oškodovanec v zvezi z dogodkom, ki ga zajema pogodba o obveznem zavarovanju civilne odgovornosti, lahko uveljavlja škodo neposredno od zavarovalnice. [...]

Člen 26(1) Pogodba o zavarovanju civilne odgovornosti lastnikov motornih vozil se sklene za obdobje 12 mesecev, ob upoštevanju člena 27.

Dosedanji potek pravnega postopka

13. Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi) je s sodbo z dne 30. maja 2016 tožbo zavrnilo. Sodišče je ugotovilo, da vsota kritja iz police št. [...] ni bila izčrpana, zato tožena stranka ni utrpela škode. Pritožbeno sodišče [...] (ni prevedeno) je zgornjo sodbo razveljavilo in primer vrnilo v ponovno obravnavo. Pritožbeno sodišče je ugotovilo, da je bila vsota kritja na koncu izčrpana, zato bi moralo sodišče prve stopnje preučiti očitke o nepravilnem prenosu Direktive 2005/14 in ugotoviti, ali je tožeča stranka utrpela škodo.

14. S sodbo z dne 20. marca 2019 je regionalno sodišče tožbo ponovno zavrnilo.

15. Ob sklicevanju na člen 4171(4) civilnega zakonika je regionalno sodišče ugotovilo, da v predpisih ni določena pravica državljana, da bi lahko v primeru nesprejetja zakonodaje zahteval nadomestilo za nepremoženjsko škodo. Po mnenju regionalnega sodišča tožeča stranka zahteva nadomestilo za nepremoženjsko škodo in ne odškodnine za premoženjsko škodo.

16. Sodišče je dalje ugotovilo, da je bila Direktiva 2005/14 pravilno prenesena z upoštevanjem dovoljenih prehodnih obdobji za povečanje vsot kritja na polovico ciljnega zneska in na končni znesek. Po mnenju regionalnega sodišča se je obveznost povišanja vsot kritja v skladu z direktivo nanašala le na pogodbe, sklenjene po izteku prehodnih obdobji, in ni vključevala zahteve po povečanju vsote kritja v pogodbah, sklenjenih pred iztekom prehodnega obdobja, tudi če so bile te pogodbe osnova za zavarovalno zaščito še določeno obdobje po izteku prehodnega obdobja. Sodišče se je sklicevalo na načelo pravne varnosti, načelo *lex retro non agit* in načelo pogodbene svobode.

17. Poljski zakonodajalec, ki je določbe direktive v poljski pravni sistem prenesel z zakonom z dne 24. maja 2007, ki je začel veljati 11. junija 2007, je izkoristil možnost uporabe prehodnih obdobji, tako da je določil postopno povečanje vsote kritja v členu 5 zakona, ki zlasti določa, da je v primeru pogodb o zavarovanju civilne odgovornosti lastnikov motornih vozil najnižja vsota kritja ustrezna vrednost v PLN:

– v povezavi s pogodbami, sklenjenimi v obdobju do 10. decembra 2009 v primeru telesnih poškodb – 1.500.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev,

– v povezavi s pogodbami, sklenjenimi v obdobju od 11. decembra 2009 do 10. junija 2012, v primeru telesnih poškodb – 2.500.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev.

18. Tako je zakonodajalec vsoto kritja povišal na polovico ciljnega zneska za pogodbe, sklenjene med 11. decembrom 2009 in 10. junijem 2012. Pogodba o zavarovanju civilne odgovornosti vozila povzročitelja nesreče, v kateri je umrla mati tožeče stranke, je bila sklenjena 8. decembra 2009. V njej se uporablja člen 5, točka 1, zakona z dne 24. maja 2007, v skladu s katerim je najnižja vsota kritja v primeru telesne poškodbe 1.500.000 EUR na posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev.

19. Po mnenju regionalnega sodišča je bil tak prenos Direktive 2005/14 celovit in pravilen.

20. Tožeča stranka se je pritožila zoper sodbo regionalnega sodišča z dne 20. marca 2019, pri čemer se je sklicevala zlasti na kršitev člena 417¹(4) civilnega zakonika, zaradi nepravilne ugotovitve, da je tožena stranka pravilno prenesla Direktivo 2005/14 v domači pravni red.

Obrazložitev vprašanj za predhodno odločanje

21. Pritožbeno sodišče poudarja, da od sodbe Sodišča z dne 24. oktobra 2013 v zadevi C-22/12 ni dvoma, da mora obvezno zavarovanje civilne odgovornosti za motorna vozila kriti nadomestilo za nepremoženjsko škodo, ki jo utrpijo svojci žrtev, umrlih v prometni nesreči, če je takšno nadomestilo določeno v upoštevnih nacionalnih pravnih predpisih, ki urejajo civilno odgovornost zavarovanca. Do varstva v tem okviru so upravičene vse osebe, ki so v skladu z nacionalnimi predpisi o civilni odgovornosti upravičene do odškodnine za škodo, ki jo povzročijo motorna vozila.

22. Poljsko pravo takšno nadomestilo določa v členu 446(4) civilnega zakonika. Nadomestilo za nepremoženjsko škodo iz te določbe je zajeto z obveznim zavarovanju civilne odgovornosti lastnikov motornih vozil.

23. Če tožeča stranka zaradi izčrpanja vsote kritja od [...] ni prejela denarnega nadomestila, je po mnenju pritožbenega sodišča prišlo do škode na njenem premoženju, ki ustreza razliki med odškodnino, ki jo je dobila od [...], in odškodnino, ki bi jo morala dobiti. Če se izkaže, da je očitok o nepravilnem prenosu direktive pravilen, bo za nastalo škodo v skladu s členom 417¹(4) civilnega zakonika odgovorna državna blagajna.

24. Pritožbeno sodišče poudarja, da je v skladu z uvodno izjavo 10 Direktive 2005/14 njen namen zagotoviti zaščito oškodovancev. Pritožbeno sodišče v Direktivi 2005/14 ne najde nobene vsebine, ki bi nakazovala, da bi lahko povečana zaščita zajemala le nekatere oškodovance v obdobju enega leta od konca 30-mesečnega prehodnega obdobja (in podobno – enega leta po koncu 5-letnega prehodnega obdobja). Zlasti v direktivi ni določb, ki bi izrecno omejevale obveznost povečanja vsote kritja le na pogodbe, sklenjene od 11. decembra 2009, ob hkratnem popolnem preztju predhodno sklenjenih zavarovalnih pogodb, ki pa še vedno veljajo določeno obdobje po 11. decembru 2009.

25. Pritožbeno sodišče ne vidi razlogov, ki bi lahko upravičili različne stopnje pravnega varstva oseb, ki so bile istočasno poškodovane v različnih prometnih nesrečah, še posebej, ker bi bilo takšno razlikovanje odvisno od naključnega dogodka, to je od datuma sklenitve zavarovalne pogodbe za vozilo povzročitelja škodnega dogodka. Sodišče ne najde argumentov, ki bi upravičevali pravno razlago direktive, v skladu s katero bi bila mogoča vzporedna veljavnost pogodb, v katerih je vsota kritja obveznega zavarovanja civilne odgovornosti 2.500.000 EUR, in pogodb, v katerih je ta veliko manjša, to je 1.500.000 EUR.

26. Pritožbenega sodišča ni prepričalo dejstvo, da se tožena stranka in regionalno sodišče sklicujeta na načelo *lex retro non agit*. To načelo ne preprečuje tega, da bi se obstoječa obligacijska razmerja prilagodila glede na učinke v prihodnosti.

27. Tudi uporaba načela pravne varnosti je v tem primeru dvomljiva. Dolgo obdobje za prenos direktive in pravica do uporabe prehodnih obdobj sta omogočila, da se je zakonodajni postopek lahko zaključil pravočasno, tako da so se stranke v zavarovalnih pogodbah, sklenjenih decembra 2008 in v letu 2009, lahko zavedale, da se bo v povezavi s škodnimi dogodki od 11. decembra 2009 stopnja zaščite povečala. To bi zavarovalnicam lahko omogočilo, da raven zavarovalne premije prilagodijo novi vsoti kritja. Uvedba nove vsote kritja za vse zavarovalne pogodbe z učinkom od 11. decembra 2009 bi se torej lahko izvedla ob ustreznem upoštevanju načela pravne varnosti.

28. Iz zgoraj navedenih razlogov se pritožbeno sodišče nagiba k razlagi člena 2 Direktive 2005/14, ki jo predlaga tožeča stranka.

29. Pritožbeno sodišče ne dvomi, da je rezultat, predviden v členu 2 Direktive 2005/14, vključeval priznanje nekaterih pravic posameznikom. Namen te določbe je bil povečati raven zaščite oškodovancev, vključno s povečanjem vsot kritja v zavarovalnih pogodbah. Če bi se torej izkazalo, da je poljska država navedeno direktivo prenesla nepopolno in s tem nepravilno, bi bil prvi pogoj odškodninske odgovornosti nedvomno izpolnjen (v zvezi s tem se pritožbeno sodišče sklicuje na sodbo Sodišča z dne 19. novembra 1991 v združenih zadevah C-6/90 in C-9/90, zlasti pa opozarja na ugotovitve iz točk od 33 do 41 te sodbe). Šele odgovor na to predhodno vprašanje bo omogočil, da se bo v postopku pred nacionalnim sodiščem lahko preučilo, ali in v kolikšni meri je tožeča stranka utrpela škodo, ki je bila v vzročni zvezi s kršitvijo obveznosti, ki jo je imela tožena država.

30. Hkrati pritožbeno sodišče navaja mnenje, da so preostali pravni argumenti regionalnega sodišča napačni. Ni dvoma, da tožeča stranka od državne blagajne zahteva odškodnino za premoženjsko škodo. Tožeča stranka trdi, da zaradi nepravilnega prenosa direktive od zavarovalnice ni mogla pridobiti preostalega nadomestila v višini 78.000 PLN za škodo, ki jo je utrpela zaradi materine smrti. Kot je navedlo sodišče prve stopnje, naj bi ji nadomestilo, ki ji ga je dolgovala zavarovalnica, povrnilo nepremoženjsko škodo. To ne spreminja dejstva, da je oblika odškodnine za nepremoženjsko škodo, ki jo določa poljska zakonodaja, denarno nadomestilo. Zato je treba šteti, da bi lahko nepravilen prenos povzročil materialno škodo na premoženju tožeče stranke, ker od zavarovalnice ni dobila denarnega nadomestila. Dejstvo, da je bil neplačani denarni zahtevki tožeče stranke do zavarovalnice izvirajo iz nepremoženjske škode, ki je nastala zaradi smrti njene matere, ne preprečuje tega, da se zahtevki tožeče stranke do državne blagajne opredeli kot zahtevki za plačilo premoženjske škode.

31. Ker se Sodišče glede predstavljenega vprašanja še ni izreklo, je pritožbeno sodišče v zgoraj navedenih okoliščinah menilo, da je treba postopek ustaviti in

Sodišču predlagati sprejetje predhodne odločbe zaradi razlage člena 2 Direktive 2005/14.

[...] (ni prevedeno)

DELOVNI DOKUMENT